

3. Симакова Л. Психологічні особливості сприйняття художньої літератури учнями підліткового віку // Українська мова і література в школі. –1985. – №7. –С. 29-33.

4. Степанишин Б. І. Викладання української літератури в школі: Методичний посібник для вчителя. –К., 1995. –С. 237-245.

Пиріжок О.Г.

Педагогічні та психологічні умови застосування міжпредметної інтеграції у підготовці фахівців комерційної та економічної діяльності

У сучасному соціально-економічному середовищі значною мірою постає питання якісної фахової підготовки спеціалістів комерційної та економічної діяльності, адже комерсант та економіст - це провідні професії ринкової економіки. У зв'язку з цим педагогічний процес у вищих навчальних закладах вимагає нових підходів, які б сприяли підготовці висококваліфікованого, компетентного та конкурентоспроможного фахівця, який володіє адекватними уміньми і навичками для задоволення потреб ринку праці. Формуванню такого спеціаліста сприяє впровадження міжпредметної інтеграції, яка посідає останнім часом важливе місце в освітньому процесі.

На відміну від традиційної системи освіти, міжпредметна інтеграція сприяє формуванню цілісної системи знань та вмінь особистості, розвитку її творчих здібностей та потенційних можливостей. Використання інтегрованого підходу до організації навчально-виховного процесу відкриває цілий ряд можливостей для різнобічного, нетрадиційного, практичного засвоєння набутих знань. Разом з тим, застосування міжпредметної інтеграції є неможливим без створення та виконання певних умов, адже саме від них залежить результативність та ефективність навчально-виховного процесу.

Зміст і процес професійної підготовки досліджувався В.Безпалько, І.Зязюн, А.Коломієць, Н.Мойсеюк, питання міжпредметних зв'язків розглядали Є.Глінська, Г.Максимов, Б.Тітова, теоретичні основи та умови інтеграції знань вивчали І.Д.Зверєва, В. Ільченко, Ю.Жидецький, М. Іванчук, І. Козловська, В.Пономарьова. Теоретичні засади комерційної діяльності висвітлені у працях Е. Бикова, Л.Василенко, Ф. Панкратової, Н.Голошубової, О.Мозгової.

Аналіз наукових праць та практики підготовки майбутніх фахівців комерційної та економічної діяльності дає можливість стверджувати, що інтеграційні процеси досліджувалися переважно в педагогічно-психологічній сфері, та недостатньо – з точки зору професійної освіти. У зв'язку з цим особливо гостро постає проблема дослідження педагогічних умов реалізації міжпредметної інтеграції при підготовці майбутніх комерсантів та економістів і розробки методичних, навчальних матеріалів.

Міжпредметна інтеграція останнім часом набула широкого розповсюдження, адже інтеграція наук забезпечує сумісність наукового знання з різних систем завдяки спільній методиці викладання, універсальним логічним способам сучасного мислення.

В цілому інтеграція знань – це аналіз найскладніших, багатоаспектних проблем сучасності, яка включає психологічні, педагогічні та частково соціальні аспекти навчання [5, 79]. Міжпредметна інтеграція дає можливість органічно поєднати нову тему з попередніми та наступними знаннями, визначити логічні зв'язки між дисциплінами, темами, з'ясувати призначення різних дисциплін у формуванні майбутніх спеціалістів комерційної та економічної діяльності, ширше використати потенційні можливості змісту навчального матеріалу та сприяти розвитку здібностей студентів, у цілому забезпечити високу якість освіти, адже застосування інтегрованих форм сприяє налагодженню взаєморозуміння і поліпшення співпраці викладача та студента у процесі навчання [5, 82]. Однак варто врахувати застереження С.Гончаренко та І.Козловської про те, що «...є проблема ізольованості вивчення окремих дисциплін та протилежна їй тенденція інтегрувати все підряд, що призводить до повної відміни предметного навчання» [2, 9].

На сучасному етапі ми спостерігаємо два характерні напрямки в інтеграції навчально-виховного процесу: емпіричний – розробка і проведення інтегрованих занять, і теоретичний – створення та вдосконалення інтегрованих курсів і програм.

З одного боку інтеграція дає можливість показати студентам світ в цілому, подолавши роздрібнення наукових знань і розбиття їх по дисциплінах, з іншого боку, звільнений за рахунок цього навчальний час використовується для повноцінного впровадження диференційованого підходу у навчанні. Вивчення педагогічних умов застосування міжпредметної інтеграції передбачає послідовне розв'язання таких завдань дослідження:

- проаналізувати педагогічні умови застосування міжпредметної інтеграції на основі цілісного аналізу наукової літератури;
- з'ясувати сутність і зміст поняття «міжпредметна інтеграція», розкрити її особливості використання у процесі підготовки майбутніх фахівців комерційної та економічної діяльності;
- удосконалити методологічне забезпечення та розробити методичні рекомендації щодо застосування засобів міжпредметної інтеграції для комерсантів, та економістів.

В результаті дослідження відповідно до навчальних планів, робочих навчальних програм було розроблено предметні компетенції та міжпредметні зв'язки з дисциплін. На їх основі створено навчально-методичні комплекси: навчально-методичні карти занять, опорно-логічні схеми міждисциплінарних зв'язків, дидактичний матеріал, візуальне супроводження тем, комплекси самостійного вивчення, завдання для контролю знань студентів, які дають можливість виявити рівень формування предметних компетенцій.

Реалізацію міжпредметних зв'язків запроваджено на всіх етапах заняття: при актуалізації - методом проблемних запитань, інтерактивних вправ, при мотивації - шляхом розповіді - переконання та доведення практичного значення даної теми. Це дає можливість студентам чітко визначити місце дисциплін у своїй майбутній діяльності, а також чіткий професійний аспект через наукове осмислення.

В процесі вивчення нового матеріалу доцільними були ділові ігри з використанням технічних засобів навчання, методи бесіди, дискусії, вправ, науково-дослідницька робота тощо. При узагальненні заняття практикувалися вирішення аналіз конкретних ситуацій, розв'язування професійних завдань, оптимальне поєднання яких дає позитивні результати, адже студенти стають активними учасниками навчально-виховного процесу, кожен долучається до співпраці в колективній, груповій діяльності. Під час такого спільного пошуку здійснюється обмін думками, знаннями, способами діяльності, внаслідок чого відбувається рефлексія, оцінювання здобутих результатів.

Домашні завдання теж носять міжпредметний характер: відновити опорні знання з інших курсів, пояснити причинно-наслідкові зв'язки в нових явищах, конкретизувати загальні положення тощо. Це може бути постановка проблемних питань, підготовка випереджувальних завдань, виготовлення оригінальних наочних посібників, складання кросвордів з використанням термінів, що використовуються в подібних дисциплінах і т.д.

Такі інтегровані заняття характеризуються глибиною, високою інформативністю, фундаментальністю, різноплановістю, що сприяє мотивації студентів, розширенню світогляду, формуванню логічного мислення та мовлення, і як наслідок – підвищення рівня їхніх знань.

Інтеграційні процеси тісно переплітаються зі впровадженням інноваційних технологій, метою яких є розвиток творчої особистості студента. Інтегрованість сприяє узагальненню та закріпленню знань, формує творчу уяву, образне мислення, пробуджує інтерес до просвітницької діяльності, виховує почуття прекрасного. Пізнавальна діяльність студентів, необхідність самоосвіти активізується вже на етапі підготовки до таких заходів (пошук теоретичних відомостей, їх доведення, інформаційні та реферативні повідомлення, всебічне застосування тощо).

Цілеспрямовані та змістовні інтегровані заняття встановлюють міцні зв'язки між навчальними дисциплінами, вносять новизну в традиційну систему навчання, допомагають студентам зрозуміти важливість вивчення основ наук як єдиної системи знань, формують компетентного висококваліфікованого спеціаліста комерційної діяльності.

Міжпредметна інтеграція дозволяє підвищити мотивацію до вивчення дисципліни, полегшити розуміння студентами явищ і процесів, що вивчаються, аналізувати, зіставляти факти з різних областей знань, сприяє формуванню культури мислення, підвищенню творчої активності і формує цілісну наукову картину світу, покращенню засвоєння знань з інших

дисциплін, впливає на зниження втомлюваності студентів від перевантаження, розширює сфери отримання інформації, робить навчально-виховний процес по-справжньому цікавим, вона є необхідною для цілісного сприйняття світу та осмислення явищ навколишньої дійсності студентами.

Ефективність запровадження міжпредметної інтеграції буде залежати від таких умов:

- визначення міжпредметної інтеграції як одного з пріоритетних напрямів підготовки майбутніх комерсантів та економістів;
- інтенсифікація, оптимізація навчальної і педагогічної діяльності; створення інтегрованих навчальних планів, програм, навчально-методичного забезпечення;
- використання різних форм навчальної діяльності й забезпечення послідовності між ними;
- забезпечення глибокої мотивації навчальної діяльності, активізації розумової діяльності, розвитку креативності в процесі професійної підготовки тощо.

Список використаних джерел

1. Варзацька Л. Міжпредметна інтеграція в системі особистісно зорієнтованої мовної освіти // Українська мова і література в школі. – 2006. – № 7. – С. 619.
2. Гончаренко С.І., Козловська І.М. Теоретичні основи дидактичної інтеграції у професійній середній школі//Педагогіка і психологія. – 1997. – №2.
3. Козловська І.М., Собко Я.М.Принципи дидактики в контексті інтегрованого навчання//Педагогіка і психологія.-1998.– №4.
4. Лещенко Г. Уроки української словесності (бінарні) як засіб реалізації нового змісту мовно-літературної освіти // Українська мова і література в школі. – 2007. – №1. – С. 36-43.
5. Падун Н.О., Андрійів Н.Й. Особливості форм інтегрованого навчання у сучасній школі.// Наукові записки НДУ ім. М.Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 011.-№1. – С.82.

Л.В.Прокопчук

Психолого-педагогічні аспекти використання проблемного навчання на заняттях з біології.

Проблемне заняття — щонайперше повноцінне заняття по відношенню до наявності цілісного циклу продуктивних пізнавальних дій студентів від сприймання навчального матеріалу та його проблемного осмислення до застосування набутих знань в нових умовах, на практиці.

Аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури з проблемного навчання показав, що історія вивчення проблемного навчання розпочалась